



Anbefalinger fra

åben eksperthøring om tvangsadoption den 23. september 2020

Social- og indenrigsudvalget afholdte en åben eksperthøring om tvangsadoption den 23. september 2020. Høringen havde til hensigt at belyse de menneskeretlige perspektiver og barnets tarv ved tvangsadoption.

Høringens formål

Høringen omhandlede de menneskeretlige perspektiver vedr. tvangsfjernelser og tvangsadoption, ved at inddrage norske synspunkter på adoption i lyset af en række nyere domme mod Norge fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Der var desuden input fra dansk forskning og fra unge anbragtes erfaringer. Eksperteringen var tilrettelagt med bistand fra Institut for Menneskerettigheder.

Anbefalinger fra oplægsholderne

I de følgende afsnit gennemgås anbefalingerne fra høringens fem oplægsholdere:

1. Anette Faye Jacobsen, seniorforsker, Institut for Menneskerettigheder
2. Marit Skivenes, professor i statskundskab og leder af Centre for Research on Discretion and Paternalism ved Bergens Universitet
3. Kirsten Sandberg, professor ved Institut for Offentlig Rett ved Oslo Universitet
4. Katja Tonsberg, De Anbragtes Vilkår
5. Anne-Dorthe Hestbæk, seniorforsker, VIVE

1. Anette Faye Jacobsen, seniorforsker, Institut for Menneskerettigheder

Emne: Principper og standarder om tvangsfjernelser og tvangsbortadoption ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Pointer og anbefalinger:

- At det sikres, at kommunen altid overvejer at vælge videreført anbringelse fremfor tvangsadoption.
- At det sikres, at kommunen fastholder at tilbyde støtte til forældre, hvis børn er anbragt i en videreført form, herunder § 54 støtteperson, støtte til samvær og forældrehandleplan.
- At der etableres bedre mekanismer til at sikre, at barnet inddrages og føler sig hørt i sin egen sag.
- At der etableres bedre mekanismer til at sikre, at forældre får tilbudt tilstrækkelig støtte i deres forældreskab herunder kompensation for funktionsnedsættelse, § 54 støtteperson, forældrehandleplan.
- At det overvejes at tildele plejeforældre partsrettigheder i afgørelser vedr. et barn, der bor hos dem i videreført anbringelse.

2. Marit Skivenes, professor i statskundskab og leder af Centre for Research on Discretion and Paternalism ved Bergens Universitet

Emne: Principper og praksis for anbringelser ved det norske børneværn og udfordringerne fra dommene ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Pointer og anbefalinger:



- De ændringer vi ser i rettens perspektiv på og forståelse af børnefamilier indebærer en anerkendelse af større beskyttelse for børns ikke-biologiske og de facto familieliv. Fra et statsligt perspektiv, hverken kan eller bør staten være den primære forældre, det er den ikke rigget for. Det er i det private rum, i familierne, at det største ansvar og glæde ved familieinstitutionen bør være.
- Vi er i et område af velfærdsstaten, hvor familier ikke kun er et 'himmerige' af kærlighed og omsorg, der handler indenfor statens grænser, men at de også kan udvise tvingende adfærd og være forsømmelige enheder, som kan være farlige for de enkelte familiemedlemmer.
- Om retspraksis i EMD:
 - Barnets perspektiv / fokus.
 - De facto familien har øget indflydelse.
 - At betydelig tid i plasseringhjem (plejefamilie) = 3,5 år.
- Fokus skal særligt være på følgende for at få forståelse af barnets tarv:
 - Det enkelte barns behov og interesser.
 - Barnets eksisterende forhold med adoptivforældrene.
 - Barnets forhold til de(n) biologiske forældre.
 - Forældrenes mulighed for at kunne etablere/vedligeholde et forhold til barnet.
 - Muligheden for kontakt efter adoption.
- Omfattende og solid forskning viser at adoption er bedre for barnet, sammenlignet med plejefamilier og institutionspladser. Dette er målt på en række objektive variabler som uddannelse, økonomi, men også variabler knyttet til psykisk og fysisk helse, selvmord og familierelationer.
- En klar anbefaling fra den foreliggende forskning er, at hvis barn ikke kan tilbageføres til sine biologiske forældre, så må det vurderes om adoption er til barnets bedste. Det er ud fra norsk praksis tydeligt, at adopterede børn fortsætter med at have kontakt med deres biologiske forældre og/eller udvidede familie. Det er ikke tilfældet, at adoption skal føre til brud med de biologiske forældre.

3. Kirsten Sandberg, professor ved Institut for Offentlig Rett ved Oslo Universitet

Emne: De retningsgivende domme fra den norske Højesteret og betydningen af afgørelserne fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Pointer og anbefalinger:

- Åbne for en (begrænset) brug af adoption. Forudsætningen er, at det ikke er reelle fremtidsmuligheder for familiegenforening med de biologiske forældre, og at det klart er til barnets bedste. EMD accepterer at adoption i nogle tilfælde kan være bedre for barnet end langvarige fosterhjemplacering.
- Efter omsorgsovertagelse skal det sikres, at der gives tilstrækkelig samvær til at opretholde familiebåndene (om muligt).
- Processuelt:
 - Solidt og opdateret beslutningsgrundlag
 - Begrundelse som viser afvejningen mellem familiebåndene og barnets bedste.
- Sikre at barnet bliver hørt.



4. Katja Tonsberg, De Anbragtes Vilkår

Emne: Barnets perspektiv ved tvangsforanstaltninger.

Pointer og anbefalinger:

- Det er vigtigt, at man som barn oplever en kontinuitet i sin anbringelse og får oplevelsen af at høre til. Derfor er det afgørende at de mange skift, anbragte børn kan opleve, nedbringes og man får lov til at høre til – også på den lange bane.
- Det er samtidig afgørende at barnet får mulighed for at beholde en relation til sin biologiske familie og at det bliver de voksnes ansvar at sørge for at det samvær og den kontakt faktisk kan blive god.
- Uanset anbringelsesformen, men dog særligt forpligtende ved anvendelsen af tvang: Vi mener det bliver afgørende at støtten til forældrene både er på den lange bane hvor forældrene får et kvalificeret sorgtilbud og støtte til de udfordringer der er i hjemmet, men også på den korte meget konkrete bane hvor der fx ydes støtte til oprydning, indkøb mv. så forældrene kan bruge al deres energi på samvær
- Det er vigtigt, at selve anbringelsesøjeblikket med tvang gøres så nænsomt som muligt og efterfølgende bliver det afgørende at barnet får en mulighed for at bearbejde sin oplevelse der vil have været voldsom
- Uanset anbringelsesformen er det vigtigt at anbringeshjemmet er trygt og godt. Igen dog særligt forpligtende når man anbringer med tvang. Når man anbringer et barn med tvang, har man som system truffet beslutningen om at fjerne barnet, så skal man være sikker på at det nye hjem er bedre for barnet.

5. Anne-Dorthe Hestbæk, seniorforsker, VIVE

Emne: Tvang som middel til at styrke kontinuitet i anbringelsen, samt resultater fra forskningen.

Pointer og anbefalinger:

- Danmark anbringer langt færre spædbørn end de øvrige nordiske lande, halvt så stor en andel som Norge, uden at vi har en god forklaring på det.
- Vi benytter i stigende grad anbringelser uden samtykke på tværs af alle aldersgrupper, også uden at kende baggrunden herfor.
- Størstedelen af forældre med et barn, der er tvangsfjernet, oplever tvangsfjernelse som en krænkelse af deres rettigheder som forældre, hvilket har en negativ indflydelse på deres selvtillid og deres generelle tillid til systemet.
- De føler sig ofte ikke hørt eller respekteret, og at der bliver talt til dem i et fagsprog, de ikke forstår. Alt i alt betyder det, at en del forældre bliver modspillere frem for medspillere, hvilket er negativt for barnets udvikling – nogle oplever tilmed kampen mod systemet som den eneste måde at kunne udtrykke deres kærlighed på. Et barn har svært ved at tillade sig at falde til på et anbringelsessted, som forældrene i den grad modarbejder og omtaler negativt.
- Der er alt at vinde for barnet, hvis systemet kan etablere en fornuftig samarbejdsrelation med forældrene. For socialrådgivere kan anerkendelse af forældrenes kærlighed til barnet, være et godt udgangspunkt ift. at etablere et konstruktivt samarbejde med de biologiske forældre.



- Benyttelse af tvangsredskaber kræver:
 - Stærke faglige kompetencer hos sagsbehandlerne m.fl.
 - Tydeligt juridisk grundlag (kriterier samt klare retningslinjer for dokumentation).
 - Kompetent ledelsesopbakning.
 - Ressourcer til at etablere kvalitetsgrundlag for beslutninger.